

ASIA DIVISION

Brad Adams, *Executive Director*
Kanae Doi, *Japan Director*
Meenakshi Ganguly, *South Asia Director*
Elaine Pearson, *Australia Director*
Sophie Richardson, *China Director*
Phil Robertson, *Deputy Director*
John Sifton, *Advocacy Director*
Patricia Gossman, *Associate Director*
Judy Kwon, *Seoul City Director*
Mickey Spiegel, *Senior Advisor*
Linda Lakhdhir, *Legal Advisor*
Jayshree Bajoria, *Senior Researcher*
Andreas Harsono, *Senior Researcher*
Sunai Phasuk, *Senior Researcher*
Maya Wang, *Senior Researcher*
Carlos H. Conde, *Researcher*
Saroop Ijaz, *Senior Researcher*
Yaqiu Wang, *Researcher*
Riyo Yoshioka, *Senior Program Officer*
Tepppei Kasai, *Program Officer*
Shayna Bauchner, *Assistant Researcher*
Nicole Tooby, *Senior Coordinator*
Seashia Vang, *Senior Associate*
Racquel Legerwood, *Coordinator*

ADVISORY COMMITTEE

David Lakhdhir, *Chair*
Orville Schell, *Vice-Chair*
Maureen Aung-Thwin
Edward J. Baker
Robbie Barnett
Jerome Cohen
John Despres
Mallika Dutt
Kek Galabru
Merle Goldman
Jonathan Hecht
Sharon Hom
Rounaq Jahan
Ayesha Jalal
Robert James
Joanne Leedom-Ackerman
Perry Link
Krishen Mehta
Andrew J. Nathan
Xiao Qiang
Bruce Rabb
Balakrishnan Rajagopal
Ahmed Rashid
Victoria Riskin
James Scott
Mark Sidel
Eric Stover
Ko-Yung Tung
Francesc Vendrell
Tuong Vu

HUMAN RIGHTS WATCH

Kenneth Roth, *Executive Director*
Nic Dawes, *Deputy Executive Director*
Michele Alexander, *Deputy Executive Director, Development and Global Initiatives*
Emma Daly, *Deputy Executive Director, Media (Acting)*
Liesl Gerntholtz, *Deputy Executive Director, Program (Acting)*
Chuck Lustig, *Deputy Executive Director, Operations*
Bruno Stagno Ugarte, *Deputy Executive Director, Advocacy*

Dinah PoKempner, *General Counsel*
James Ross, *Legal and Policy Director*

Ngày 25 tháng Mười một năm 2019

Thượng Nghị sĩ Marise Payne
Bộ trưởng Ngoại giao
Hộp thư 6100
Nhà Quốc hội
Canberra ACT 2600

VỀ VIỆC: Công dân Australia bị bắt giam ở Việt Nam

Thưa Bộ trưởng Ngoại giao,

Tổ chức Theo dõi Nhân quyền đề nghị bà gây sức ép với chính quyền Việt Nam trong những dịp công khai cũng như riêng tư, để họ hủy bỏ bản án dựa trên những cáo buộc khủng bố nguy tạo đối với công dân Australia Châu Văn Khảm và các cộng sự người Việt của ông là Nguyễn Văn Viễn và Trần Văn Quyền, đang bị giam cầm với các mức án lần lượt là 12, 11 và 10 năm tù. Tòa án cũng kết án ba người khác mức án từ ba đến bốn năm tù về tội làm giả giấy tờ và con dấu. Ông Châu Văn Khảm chỉ còn thời hạn kháng cáo và xin khoan hồng tới ngày mùng 3 tháng Mười hai tới.

Chúng tôi biết rằng trong năm nay bà đã lên tiếng mạnh mẽ trong các vụ án của cầu thủ túc cầu Hakeem al-Araibi người Australia gốc Bahrain và nhà văn Dương Hằng Quân người Australia gốc Trung Quốc. Chúng tôi mong bà giữ quan điểm tương tự trong vụ này để chính quyền và người dân Việt Nam thấy rõ như ban ngày rằng chính phủ Australia quan ngại sâu sắc về quy trình pháp lý bất cập và mức án khắc nghiệt, căn cứ trên những bằng chứng được đưa ra.

Chính quyền Việt Nam truy tố ba người nêu trên về tội “khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân” theo điều 113 của Bộ luật Hình sự Việt Nam. Nhưng các hành vi liệt kê trong bản cáo trạng không cấu thành tội danh khủng bố. Mà thực ra, ba người bị truy tố chỉ vì liên quan tới một nhóm chính trị ở nước ngoài bị coi là mối nguy đối với Đảng Cộng sản Việt Nam.

Nhà cầm quyền Việt Nam bắt giữ Châu Văn Khảm từ tháng Giêng, mà tới tận bây giờ chưa có một quan chức Australia nào công khai gây sức ép đòi trả tự do cho ông. Trong một chuyến thăm Hà Nội hồi tháng Tám năm 2019, khi được hỏi về Châu Văn Khảm, Thủ tướng Australia Scott Morrison trả lời: “Công dân Australia cần tuân thủ luật pháp các quốc gia mình tới. Nhất thiết phải tuân thủ. Họ không có thể miễn trừ pháp lý khi đi tới một nước khác mà phạm tội. Nhà nước Australia không ủng hộ hay tha thứ cho việc đó. Nhưng chúng tôi sẽ luôn tìm cách hỗ trợ công dân mình trong các hoàn cảnh khó khăn đó.”

Lời phát biểu công khai của Thủ tướng Morrison có thể được chính quyền Việt Nam tiếp nhận như một tín hiệu đèn xanh để tiếp tục quy trình tố tụng hình sự như đã định. Việt Nam thường xuyên vận dụng các điều khoản có nội dung mơ hồ và có thể diễn giải lỏng lẻo trong bộ luật hình sự để bỏ tù các nhà hoạt động chính trị và tôn giáo, đi ngược lại với công pháp quốc tế. Tính đến tháng Mười một năm 2019, Tổ chức Theo dõi Nhân quyền đã ghi nhận được có ít nhất 140 người đang bị cầm tù chỉ vì thực thi các quyền cơ bản.

Sau lời phát biểu trên của Thủ tướng Morrison, Bộ Ngoại giao và Thương mại đã từ chối phát biểu công khai với lý do “bảo vệ sự riêng tư” và chỉ tuyên bố vẫn đang trợ giúp lãnh sự đối với ông Châu Văn Khảm. Chúng tôi được biết từ phía gia đình và luật sư của ông Châu Văn Khảm rằng ông muốn chính phủ Australia lên tiếng.

Sau khi có bản án đối với ông Châu Văn Khảm, bà nói rằng “Vì ông Châu còn quyền kháng cáo bản án theo pháp luật Việt Nam, việc nhận xét về vụ án (ngay lúc này) sẽ không thích hợp và có thể ảnh hưởng tới quyền lợi của ông Châu trong khi còn khả năng giải quyết bằng quy trình pháp lý. Dầu vậy, Chính phủ Việt Nam biết rõ mối quan tâm của chúng tôi đối với vụ án và quyền lợi của ông Châu. Chúng tôi sẽ tiếp tục phối kết với các đối tác phía Việt Nam về vấn đề này.”

Chúng tôi e rằng cách tiếp cận vấn đề của quý Bộ như thế vẫn còn bất cập, nhất là trong bối cảnh đã có lời phát biểu từ trước, với nguy cơ có thể gây hậu quả tiêu cực của ông Thủ tướng về vụ án Châu Văn Khảm. Ông Scott Morrison đã viết trong một lá thư riêng gửi bà vợ ông Châu Văn Khảm rằng phía Australia không thể can thiệp vào công việc pháp luật hay quy trình tố tụng của một nước khác. Nhưng đã có vô vàn quan ngại về quy trình pháp lý trong vụ án này, đi ngược lại các quy định theo công pháp quốc tế và cần được nêu rõ với chính quyền Việt Nam, nhất là về thời gian xét xử ngăn ngui của phiên sơ thẩm, tính chất của các bằng chứng do bên công tố đưa ra và tình trạng không được tiếp cận đầy đủ với các luật sư biện hộ.

Phiên xử chỉ diễn ra trong vòng bốn tiếng rưỡi, cho thấy khả năng bản án đã được quyết định từ trước. Với sáu bị cáo, phiên tòa chỉ vừa đủ thời gian tiến hành các thủ tục thông thường bao gồm nêu danh tính và đọc cáo trạng, chưa kể đến việc nghe bên bào chữa đưa ra các bằng chứng và lý lẽ biện hộ một cách công bằng vô tư. Tất cả các thẩm phán Việt Nam bắt buộc phải là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam. Theo luật sư người Australia của ông Châu Văn Khảm, một số thành viên trong gia đình còn bị từ chối không cho vào phòng xử án.

Công an bắt ông Châu Văn Khảm và Nguyễn Văn Viễn ở Thành phố Hồ Chí Minh và bắt Trần Văn Quyền ở tỉnh Bình Dương vào tháng Giêng. Cả ba người bị cáo buộc có liên quan đến Việt Tân – một đảng chính trị ở hải ngoại. Bộ Công an Việt Nam chính thức đặt Việt Tân là tổ chức khủng bố vào tháng Mười năm 2016. Việt Tân có quá khứ chống đối chính quyền cộng sản Việt Nam từ những năm 1980, nhưng trong thời gian gần đây đã tuyên bố “cam kết đấu tranh hòa bình, bất bạo động.”¹

¹ “Introduction: Why Viet Tan,” Viet Tan, <https://viettan.org/en/about---viet---tan/introduction/> (truy cập ngày 23 tháng Mười một năm 2019).

Bản cáo trạng liệt kê các “tội danh” của những người bị coi là thành viên Việt Tân gây ra ở Việt Nam từ năm 1989 đến nay: tìm đường cho các thành viên hải ngoại vào Việt Nam; chỉ đạo các thành viên trong nước làm tờ rơi kêu gọi biểu tình và tẩy chay bầu cử cấp quốc gia; mở rộng mạng lưới; viết bài “xuyên tạc đường lối chính sách của Đảng Cộng sản Việt Nam”; đưa người từ Việt Nam ra tập huấn ở nước ngoài. Cáo trạng cũng liệt kê một số người đã bị bắt và xử tù, trong đó có blogger Phạm Minh Hoàng và các nhà hoạt động dân chủ đạo Công Giáo và Tin Lành.²

Công an Việt Nam định danh Việt Tân là một nhóm khủng bố. Nhưng bản cáo trạng không nêu được bất kỳ một hành vi bạo lực nào, chưa nói đến bằng chứng về các hành vi thường bị coi là “khủng bố” như giết người hay gây hại nghiêm trọng tới dân thường, hoặc ý định thực hiện các hành vi đó, vì các động cơ chính trị hay tư tưởng, trong thập niên vừa qua.³

Theo luật tố tụng hình sự Việt Nam, những người bị cáo buộc các tội danh an ninh quốc gia có thể bị cấm gặp luật sư cho đến khi kết thúc điều tra.

Công an bắt ông Châu Văn Khảm từ tháng Giêng năm 2019, nhưng mãi tới tháng Mười mới cho ông gặp luật sư bào chữa lần đầu. Ông được gặp luật sư lần thứ hai và cũng là lần cuối vào tháng Mười một năm 2019, chỉ ba ngày trước phiên xử và cả hai lần gặp đều có mặt công an.

Ông Châu Văn Khảm có được gặp đại diện lãnh sự của Đại sứ quán Australia hàng tháng, nhưng các cuộc gặp luôn có mặt những người quản giáo và các viên chức chính phủ Việt Nam khác, và bị ghi hình, khiến ông có thể không dám trao đổi một cách tự do.

Chúng tôi đề nghị bà phản đối phiên xử và bản án đối với Châu Văn Khảm, Nguyễn Văn Viễn và Trần Văn Quyền một cách công khai, kiên định và mạnh mẽ, đồng thời tìm cách để ba người được phóng thích ngay lập tức. Ông Châu Văn Khảm năm nay đã 70 tuổi và có vấn đề về tiền liệt tuyến. Điều kiện khắc nghiệt trong nhà tù Việt Nam khiến việc ông được phóng thích càng sớm càng tốt phải trở thành một vấn đề thiết yếu.

Australia đã thiết lập các mối quan hệ sâu hơn với Việt Nam, đã ký Hiệp ước Đối tác Chiến lược từ năm 2018. Điều đó hướng tới khả năng đẩy mạnh quan hệ kinh tế giữa hai quốc gia. Nhưng một nền kinh tế phồn vinh không có ý nghĩa gì nếu người dân không được hưởng các quyền con người cơ bản. Australia không nên nhân nhượng tình trạng vi phạm nhân quyền một cách có hệ thống của Việt Nam vì lý do thịnh vượng và ổn định.

² “Việt Nam: Cần hủy bỏ bản án cho nhà hoạt động dân chủ,” thông cáo báo chí của Tổ chức Theo dõi Nhân quyền, ngày 28 tháng 11 năm 2011, <https://www.hrw.org/vi/news/2011/11/28/244596>; “Vietnam: Release Convicted Activists,” thông cáo báo chí của Tổ chức Theo dõi Nhân quyền, ngày mùng 9 tháng 1 năm 2013, <https://www.hrw.org/news/2013/01/09/vietnam-release-convicted-activists>.

³ “Việt Tân phản đối phiên tòa xét xử các nhà hoạt động Châu Văn Khảm, Nguyễn Văn Viễn, Trần Văn Quyền,” Đài Á châu Tự do, ngày 5 tháng 11 năm 2019, <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/viet-tan-opp-trial-11052019083200.html> (truy cập ngày 23 tháng 11 năm 2019).

Chúng tôi hân hạnh mong được diện kiến với bà và các nhân viên khác để trao đổi về vụ này nói riêng, và rộng hơn về tình trạng nhân quyền đáng lo ngại của Việt Nam nói chung.

Kính thư

Elaine Pearson
Giám đốc Phụ trách Australia
Tổ chức Theo dõi Nhân quyền